

Apie asmenybės laisvę rinktis, laisvą sprendimą būti kuo noriu, gyventi kur, kaip ir su kuo noriu, kalbame kaip niekada daug ir pačiame įvairiausiame kontekste. Ypatingai tai pajutome į valdžią atėjus „laisviečiams“ ir jų ideologijai pritariantiems.

Daug sąmyšio įnešė ir visuomenę lig šiol skaldo „laisviečių“ brukama teisė rinktis lytį net iš 72 galimų variantų. Bandoma įdiegti, jog pasirinkimą būti vyru ar moterimi lemia ne gamta, ne genetika, o laisvas žmogaus apsisprendimas.

Ir tai ne vienintelė siūloma teisė rinktis. Šį kartą siūloma rinktis pavardę. Jei vyro pavardė baigiasi galūne -a, tai ir moteris galėtų pavadėje rinktis galūnę -a, t. y. jei vyras Kanopa, Morka ar Lydeka, tai ir moteris galėtų būti Kanopa, Morka, Lydeka. Įstatymo iniciatoriams apmaudu, kad moterys priverstos tapti -ienėmis ar -ėmis.

Į Seimo salėje kilusį klausimą, o ką apie tai mano Lietuvių kalbos komisija, buvo atsakyta, jog šis įstatymas apsaugotų moteris nuo kišimosi į jų privatų gyvenimą ir jų pasirinkimo laisvę, tad pavardžių klausimas nėra lietuvių kalbos gramatikos klausimas ir Lietuvių kalbos komisijos išvados nereikalingos, o ir, matyt, ne labai įdomios.

Neįdomi tokių iniciatyvų autoriams ir mūsų tautos istorija, senos, gilios ir gražios tradicijos. Vienintelės tokios visame margame pasaulyje. O juk apie tokias unikalias tradicijas svetur važiuojame sužinoti ir pažiūrėti ne vieną šimtą kilometrų. Mūsų asmenvardžiai išsiskiria unikalumu – leidžia iš pavardės suprasti ar tai vyras, ar moteris, pavardžių daryba leidžia suprasti ar moteris ištekęjusi, ar ne. Ir laisvę rinktis moteris turi – gali pasilikti savo pavardę, jos nekeičiant į vyro, gali pasilikti vyro pavardę su moteriška galūne -ė.

Tai, kad turime unikalią, archaišką kalbą, išskiriančią mus iš kitų tautų, pasirodo, yra tik senų pažiūrų, sustabarėjimo ir nenoro keistis atspindys. Tačiau lietuvių kalbos sistemai vis dar priklauso ir asmenvardžiai, įskaitant ir pavardes, kurios vis dar yra gramatikos, o ne politikos objektas. Beje, ir kodėl gi norima lietuviškas pavardes suslavinti, suteikiant joms rusiškų, lenkiškų pavardžių galūnes (Dobrovolska, Orlova, Prigožina), paminant savo lietuviškas šaknis ir tradicijas?

Bandymas darkyti senąsias tradicijas nėra šiems valdantiejiems naujiena. Giname tradicinę šeimą, stengėmės apginti lietuvių abėcėlę nuo svetimų raidžių, ginsime ir asmenvardžius. Tikrai stosime mūru nuo grėsmės, kurios link einama, kad netektų išgirsti moters, prisistatančios pvz. „esu žmoga Kanopa“.

Politikai ateina ir išeina, o lietuvių kalbos normos ir taisyklės lieka ir turi būti išsaugotos, nepriklausomai nuo tam tiktų politikų pageidavimų. Net ir galimybė rinktis turi turėti ribas,

o ypač kai kalbame apie senąsias lietuvių tradicijas, papročius ir vertybes.

Guoda Burokienė

Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto narė

Seimo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūnės pirmoji pavaduotoja

